

Profesor Marian Walczak, wybitny, nieprzeciętny, ceniony i szanowany nauczyciel, wychowawca, badacz naukowy, prezes Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego... Ale też nasz kolega, przyjaciel, mentor...

Piękna i bogata droga życiowa Kolegi Mariana, jako nauczyciela i działacza, mocno wplotła się w 115-letnią historię naszego Związku.

Syn powstańca wielkopolskiego, żołnierz Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej, nauczyciel tajnego nauczania. Po zakończeniu wojny przeszedł przez wszystkie szczeble kariery od nauczyciela szkoły powszechnej, średniej, wizytatora do dyrektora zespołu szkół i wykładowcy akademickiego.

Pracę zawodową łączył z działalnością społeczną na rzecz szkolnictwa – jako radny, przewodniczący Komisji Oświaty Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu, poseł na Sejm. Już jako młody nauczyciel aktywnie włączył się też w działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego, uczestnicząc w pracach poznańskiej i wielkopolskiej organizacji ZNP.

W 1959 roku został wybrany prezesem Okręgu ZNP w Poznaniu i pełnił tę funkcję społecznie do 1964 roku. Jako prezes Okręgu podejmował działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, zwłaszcza szkół podstawowych. Wyrazem tego były liczne kursy i konferencje. Rozwijał współpracę ze znanymi naukowcami zajmującymi się pedagogiką, psychologią, historią. Rezultatem tej współpracy było ukazanie się szeregu broszur metodycznych. Ważną inicjatywą Mariana Walczaka było utworzenie pierwszego w Polsce Ośrodka Usług Pedagogicznych ZNP, będącego jednostką gospodarczą prowadzącą m.in. różnego rodzaju kursy i zajęcia dla nauczycieli, ale też dla dzieci młodzieży. Ośrodek ten stał się podwaliną funkcjonującego do dziś Ośrodka Usług Pedagogicznych i Socjalnych (OUPiS) Zarządu Głównego Związku. W tym też okresie działalności związkowej, prof. Walczak podjął badania naukowe nad podziemną walką nauczycielstwa o szkołę polską, sam przecież również miał tę piękną kartę w swojej biografii. Z inicjatywy i dzięki osobistemu zaangażowaniu kolegi Mariana Walczaka pod koniec lat 60. i na początku 70. ubiegłego wieku dokonano weryfikacji ankiet na temat tajnej oświaty, sporządzonych w 1946 roku przez Mariana Falskiego. Ankiety te – złożone w Archiwum ZNP – stanowią ważne źródło w badaniu dziejów tajnej oświaty prowadzonej przez Departament Oświaty i Kultury Delegatury Rządu RP na Kraj i Tajną Organizację Nauczycielską.

Dobre wyniki jego pracy związkowej w Wielkopolsce, liczne inicjatywy o charakterze programowym, organizacyjnym i gospodarczym zostały docenione i w 1964 roku Marian Walczak na XXVI/VII Krajowym Zjeździe Delegatów ZNP został wybrany prezesem Zarządu Głównego ZNP. Funkcję tę pełnił do 1972 roku.

Jako prezes Związku zainicjował powstanie społecznego ruchu postępu pedagogicznego. Jego szczególna troska o doskonalenie i rozwój zawodowy nauczycieli zaowocowała rozwojem działalności wydawniczej ZNP.

W okresie prezesury Mariana Walczaka, ZNP wydawał szereg czasopism, z których wiele było powszechnie znanych i mogło poszczycić się bogatą tradycją. Należały do nich m.in. „Głos Nauczycielski”, „Przegląd Historyczno-Oświatowy”, „Ruch Pedagogiczny”, „Psychologia Wychowawcza”, „Nauczyciel i Wychowanie”. Zainicjował wydawanie „Szkoły Zawodowej”, której był redaktorem naczelnym. Szczególnie wiele uwagi poświęcił uruchomieniu serii wydawniczej „Biblioteka Kształcenia Zawodowego”, która składała się z pięciu nurtów tematycznych i objęła ponad 140 tomów autorskich. Tę znakomitą serię wydawniczą uznano za najważniejsze wydarzenie w historii doskonalenia teorii rozwoju szkolnictwa zawodowego w Polsce. Wiele z publikowanych materiałów stanowiło istotną pomoc dla nauczycieli uzupełniających i podnoszących kwalifikacje zawodowe.

Jako związkowiec, któremu zawsze były bliskie sprawy materialne nauczycieli, wraz z kierowanym przez siebie Związkiem włączył się w prace nad projektem ustawy *Karty praw i obowiązków nauczyciela*. Ustawa została przyjęta 27 kwietnia 1972 roku i stanowiła ważne wydarzenie w środowisku nauczycielskim w tamtych latach. Na jej podstawie nauczycielom po 20 latach nienagannej pracy z „kredą przy tablicy” przysługiwał Złoty Krzyż Zasługi, a nauczycielom akademickim Order Odrodzenia Polski. Natomiast dzień 14 października ustanowiono Dniem Nauczyciela. Jako ekonomista z wykształcenia prezes Walczak przykładął dużą wagę do kwestii poziomu życia nauczycieli. Za jego kadencji w niektórych miastach podjęły działalność nauczycielskie spółdzielnie budownictwa mieszkaniowego. Powstały domy nauczyciela, hotele, wybudowano bądź zmodernizowano sanatoria i domy wypoczynkowe.

W 1972 roku prezes Walczak podjął decyzję o zakończeniu pełnienia funkcji w ZNP, jednak Związek Nauczycielstwa Polskiego pozostał Mu bliski do końca.

Przed takimi ludźmi, jak Kolega Marian Walczak, pochylamy głowy w dół uznania, szacunku i chęci naśladowania.

Żegnamy dziś jednego z nestorów naszego Związku, naszego prezesa, cieszącego się – mimo upływu niemal 50 lat od zakończenia pełnienia funkcji – wielkim szacunkiem i uznaniem, a także niezwykłą sympatią naszej społeczności związkowej.

Pochylmy zatem sztandar Związku Nauczycielstwa Polskiego nad Jego urną, oddając cześć Jego pamięci.